Civilinė byla Nr. 3K-3-320-611/2015 (S)
Teisminio proceso Nr. 2-60-3-00026-2014-6
Procesinio sprendimo kategorija 132

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. gegužės 22 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Janinos Januškienės (kolegijos pirmininkė), Andžej Maciejevski (pranešėjas) ir Gedimino Sagačio,

rašytinio proceso tvarka teismo posėdyje išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovo uždarosios akcinės bendrovės „Molesta“** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. rugsėjo 3 d. nutarties dėl Vilniaus komercinio arbitražo teismo 2014 m. vasario 3 d. sprendimo nepripažinimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo uždarosios akcinės bendrovės „Molesta“ ieškinį atsakovui uždarajai akcinei bendrovei „Eicore“ dėl skolos už atliktus darbus, palūkanų ir bylinėjimosi išlaidų priteisimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

Byloje sprendžiamas klausimas dėl nacionalinio arbitražo teismo sprendimo nepripažinimo Komercinio arbitražo įstatymo (toliau – ir KAĮ) 50 straipsnio 3 dalies 6 punkto pagrindu, t. y. dėl prieštaravimo Lietuvos Respublikos įstatymų įtvirtintai viešajai tvarkai.

Ieškovą UAB „Molesta“ ir atsakovą UAB „Eicore“ siejo rangos teisiniai santykiai. Ieškovas, kaip generalinis rangovas, įsipareigojo atlikti viešbučio Mindaugo g. 27, Vilniuje, statybos rangos darbus, o atsakovas – už juos sumokėti. Sutartis sudaryta pagal FIDIC sąlygas, o išimtys ir papildymai – pagal FIDIC Konkrečias sąlygas. Šalys taip pat susitarė, kad iš sutarties kylantys ginčai sprendžiami Vilniaus komercinio arbitražo teisme (toliau – ir Arbitražo teismas) pagal šio teismo reglamentą. Kilus ginčui dėl atsiskaitymo už atliktus darbus, ieškovas pateikė ieškinį atsakovui dėl 3 170 596,45 Lt (919 013,46 Eur) skolos už atliktus darbus, 52 760,66 Lt (15 292,94 Eur) palūkanų už vėlavimą atsiskaityti ir visas patirtas bylinėjimosi išlaidas. Atsakovas atsisakė mokėti nurodytas sumas, argumentuodamas tuo, kad ieškovas už vėlavimą atlikti darbus turėjo sumokėti 5 790 000 Lt (1 678 260,86 Eur) netesybas, kurios, sumažintos iki 10 procentų sutarties kainos, sudaro 1 681 504,10 Lt (487 392,49 Eur). Atsakovas 2012 m. gruodžio 18 d. pranešė ieškovui, kad įskaito savo prievolę sumokėti už atliktus darbus į prievolę sumokėti atsakovui

netesybas. Ieškovo nuomone, atsakovas galėjo sulaikyti 10 procentų sutarties kainos, kol nėra išduota darbų priėmimo pažyma ir garantinio laikotarpio užtikrinimas.

Arbitražo teismas 2014 m. vasario 3 d. sprendimu arbitražo byloje Nr. 275 nusprendė ieškovo reikalavimą priteisti UAB „Molesta“ iš UAB „Eicore“ 3 170 596,45 Lt už atliktus darbus ir 52 760,66 Lt palūkanų už vėlavimą atsiskaityti atmesti, pripažino UAB „Eicore“ 2012 m. gruodžio 18 d. pranešimu Nr. 2012/12-03 atliktą įskaitymą, kurio suma 1 681 504,10 Lt, negaliojančiu iš dalies, tai yra negaliojančiu dėl 836 504,10 Lt, šalių reikalavimus atlyginti bylos nagrinėjimo išlaidas atmetė.

Ieškovas UAB „Molesta“ kreipėsi į Lietuvos apeliacinį teismą, prašydamas panaikinti Arbitražo teismo 2014 m. vasario 3 d. sprendimą kaip prieštaraujantį viešajai tvarkai (KAĮ 50 straipsnio 3 dalies 6 punktas).

II. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties esmė

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2014 m. rugsėjo 3 d. nutartimi ieškovo UAB „Molesta“ skundą dėl Vilniaus komercinio arbitražo teismo 2014 m. vasario 3 d. sprendimo panaikinimo atmetė.

Teisėjų kolegija nustatė, kad ieškovas skundžia Arbitražo teismo sprendimą kaip prieštaraujantį Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai, nes buvo pažeisti šalių autonomiškumo, rungimosi, ekonomiškumo, kooperacijos ir operatyvumo principai, pažeista Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta teisė į teisingą bylos nagrinėjimą. Teisėjų kolegija, analizuodama ieškovo argumentus, nurodė, kad ieškovas, šiais argumentais neva grįsdamas viešosios tvarkos pažeidimo faktą, iš esmės ginčija byloje nustatytus faktus ir teisinius santykius, nors pagal minėtą teisinį reglamentavimą ir minėtą teismų praktiką arbitražo teismų sprendimų tikrinimas fakto ir materialiosios teisės aspektu Lietuvoje neleidžiamas. Iš ieškovo pateiktų argumentų matyti, kad jis nesutinka su teisiniu aplinkybių vertinimu, materialiosios ir proceso teisės normų taikymu, tačiau teismas, tikrindamas Arbitražo teismo sprendimą, gali patikrinti tik KAĮ nustatytų pagrindų panaikinti sprendimą buvimą ar nebuvimą, tačiau negali vertinti, ar Arbitražo teismas tinkamai pritaikė teisės normas. Tai, kad, ieškovo nuomone, Arbitražo teismas priėmė neteisingą sprendimą, neleidžia konstatuoti, jog šis prieštarauja viešajai tvarkai.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai, atsiliepimo į jį esmė

Kasaciniu skundu ieškovas UAB „Molesta“ prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. rugsėjo 3 d. nutartį panaikinti ir priimti naują nutartį – patenkinti ieškovo UAB „Molesta“ skundą ir panaikinti Vilniaus komercinio arbitražo teismo 2014 m. vasario 3 d. sprendimą arbitražo byloje Nr. 275. Kasacinis skundas grindžiamas šiais esminiais argumentais:

1. Kasatorius nurodo, kad teismas, teigdamas, jog viešosios teisės pažeidimas ir materialiosios ir (ar) proceso teisės normų pažeidimas yra nesusiję tarpusavyje, yra atskiros teisinės kategorijos, eliminavo viešosios tvarkos pažeidimo galimybę apskritai arbitražo teismo sprendimo panaikinimo bylose, tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad viešosios tvarkos pažeidimas yra siejamas su prieštaravimu imperatyviosioms teisės normoms. Nagrinėjamu atveju teismas be jokio pagrindo iš viso nevertino Arbitražo teismo sprendimo turinio. Kasatoriaus teigimu, Arbitražo teismas pažeidė fundamentalius, CPK įtvirtintus principus: rungimosi, dispozityvumo, šalių proceso lygiateisiškumo ir kitus. Kasatorius nurodo, kad Arbitražo teismas neturi teisės vadovaudamasis byloje nenagrinėtomis prielaidomis nuspręsti, jog buvo sudarytas sandoris, kurį abi šalys neigė buvus sudarytą (atsakovas niekada nepasisakė dėl to, kad būtų atsisakęs pirmajam sulaikomos sumos išmokėjimui nustatyto termino, o priešingai – įrodinėjo, kad toks terminas dar nebuvo suėjęs). Taip Arbitražo teismas išsprendė nepareikštą reikalavimą ir

pripažino, kad atsakovas buvo atsisakęs prievolės įvykdymo termino. Be to, Arbitražo teismas savo iniciatyva nustatė aplinkybę, kuri bylos metu nebuvo nagrinėjama, t. y. kad atsakovas atsisakė FIDIC Konkrečių sąlygų 14.9 punkte jo naudai nustatytų terminų. Tokiu atveju ieškovas net neturėjo galimybės pasisakyti ir gintis nuo tokių argumentų (reikalavimo), nes jie nebuvo nagrinėjami bylos nagrinėjimo metu.

2. Kasatorius nurodo, kad Arbitražo teismo priimtas sprendimas iš esmės yra neteisingas, nes Arbitražo teismas pripažino, jog atsakovas turėjo teisę skaičiuoti netesybas už vėlavimą atlikti darbus, nors vėlavimo faktas nebuvo nustatytas, t. y. jo sprendimu ieškovui buvo pritaikyta atsakomybė, nenustačius neteisėtų ieškovo veiksmų. Kasatoriaus teigimu, jeigu teismas priima akivaizdžiai neteisingą sprendimą, kai teismo išvados prieštarauja byloje esantiems įrodymams ir net kitoms to paties teismo padarytoms išvadoms, toks sprendimas laikytinas neteisingu, akivaizdžiai nepagrįstu ir pažeidžiančiu viešąją tvarką.

Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovas UAB „Eicore“ prašo kasacinį skundą atmesti ir palikti galioti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. rugsėjo 3 d. nutartį. Atsiliepimas grindžiamas šiais esminiais argumentais:

Atsakovas nurodo, kad kasatoriaus argumentai yra aiškiai klaidingi ir tendencingi. Teisėjų kolegija, pasisakydama dėl ieškovo argumentų, pažymėjo, kad nors ieškovas formaliai remiasi fundamentalių principų pažeidimu, tačiau jis iš esmės nesutinka su Arbitražo teisme atliktu teisiniu faktinių aplinkybių vertinimu, materialiosios ir proceso teisės normų taikymu, ginčija byloje nustatytus faktus ir teisinius santykius, tačiau Lietuvos apeliacinis teismas neperžiūri bylos iš esmės. Teismas, spręsdamas, ar prašomas panaikinti Arbitražo teismo sprendimas neprieštarauja viešajai tvarkai, nesprendžia, ar Arbitražo teismas tinkamai nustatė faktines aplinkybes ir tinkamai jas vertino, nenagrinėja, kaip buvo tiriami įrodymai arbitražo procese, taip pat nevertina, ar tinkamai buvo pritaikytos proceso ir materialiosios teisės normos. Skundą teikiantis pareiškėjas turi įrodyti tokius pažeidimus, kurie lemia viešosios tvarkos pažeidimus, t. y. tarptautiniu mastu pripažintų ir teisės saugomų vertybių nepaisymą, tačiau šiuo atveju kasatorius neįrodinėja (nepagrindžia) aptariamų principų pažeidimo fakto, o tik kritikuoja Arbitražo teismo išvadas.

Atsakovas nurodo, kad, esant atitinkamoms šalių nurodytoms faktinėms aplinkybėms, Arbitražo teismas, be kita ko, privalėjo atlikti ir atsakovo 2012 m. gruodžio 18 d. pranešimu padaryto įskaitymo teisinį vertinimą bei pasisakyti dėl to, ar atlikdamas 1 681 504,10 Lt (487 392,49 Eur) sulaikytos sumos įskaitymą atsakovas neatsisakė taikyti sutarties FIDIC Konkrečių sąlygų 14.9 punkte nustatyto termino. Dėl to kasatoriaus argumentai, kad Arbitražo teismas sprendė dėl nepareikštų reikalavimų, yra nepagrįsti. Atsakovo teigimu, tokiais argumentais kasatorius siekia tik naujo bylos nagrinėjimo iš esmės, naujo faktinių aplinkybių nustatymo, ištyrimo ir jų teisinio vertinimo.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl Komercinio arbitražo įstatymo 50 straipsnio 3 dalies 6 punkto (arbitražo teismo sprendimo prieštaravimo viešajai tvarkai) aiškinimo ir taikymo

Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad arbitražas yra visuotinai pripažintas alternatyvus ginčų sprendimo būdas, lygiavertis ginčų sprendimui nacionaliniuose teismuose. Šios alternatyvios jurisdikcijos pagrindas yra šalių laisva valia sudarytas susitarimas perduoti konkrečius ginčus nagrinėti arbitražo teismui, kuriuo šalys ne tik suteikia teisę jų ginčą nagrinėti arbitrams, apsisprendžia dėl arbitraže galimų spręsti ginčo dalykų ir ginčų sprendimui taikytinų taisyklių, bet kartu ir atsisako teisės dėl arbitražiniame susitarime nurodytų ginčų nagrinėjimo kreiptis į bet kurios

valstybės teismus. Taigi arbitražo jurisdikcija pagrįsta šalių dispozityvumo ir sutarčių privalomumo principais, ji suteikia šalims galimybę perduoti ginčą nagrinėti šalių pasirinktiems profesionalams. Valstybei teisės aktais įtvirtinus galimybę šalims pasirinkti alternatyvų ginčo sprendimų būdą, šalims sukuriami pagrįsti pasitikėjimo tokiu ginčo sprendimo būdu lūkesčiai, pirmiausia apimantys tai, kad arbitražo teismų priimti sprendimai bus gerbiami ir vykdomi, taigi arbitražų teismų sprendimai gali būti peržiūrimi tik išskirtiniais atvejais, kai vienareikšmiškai pažeistos fundamentalios vertybės, priešingu atveju būtų paneigiama arbitražo, kaip alternatyvaus ginčų sprendimo būdo, esmė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. birželio 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje pagal *pareiškėjo L. B.* prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje *ad hoc* Arbitražo Tribunolo sprendimą, bylos Nr. 3K-3-363/2014).

Pagal KAĮ 2 straipsnio 1 dalies normą, nepriklausomai nuo ginčo šalių pilietybės ar nacionalinės priklausomybės, arbitražui, kurio vieta yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, taikomas KAĮ. Pagal KAĮ 4 straipsnio 5 dalį KAĮ ir jame vartojamoms sąvokoms aiškinti subsidiariai taikomas 1985 metų Jungtinių Tautų Tarptautinės prekybos teisės komisijos pavyzdinis įstatymas dėl tarptautinio komercinio arbitražo su vėlesniais pakeitimais ir papildymais (UNCITRAL pavyzdinis įstatymas). Teisėjų kolegija pažymi, kad nors 1958 m. Niujorko konvencija dėl užsienio arbitražų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (toliau – Niujorko konvencija) nagrinėjamoje byloje netaikoma, atsižvelgiant į glaudų UNCITRAL pavyzdinio įstatymo nuostatų ryšį su šia konvencija, į tai, kad arbitražo teismo sprendimo nepripažinimo/panaikinimo pagrindai tiek konvencijoje, tiek UNCITRAL pavyzdiniame įstatyme, tiek KAĮ nuostatose iš esmės yra analogiški, tokio pobūdžio byloje kaip nagrinėjamoji *mutatis mutandis* gali būti vadovaujamasi ir teismų praktika dėl Niujorko konvencijos V straipsnio aiškinimo ir taikymo tiek kiek tai nesusiaurina Lietuvos viešosios tvarkos turinio.

Pagal KAĮ nuostatas arbitražo teismo sprendimas yra privalomas ginčo šalims, jis įsiteisėja nuo jo priėmimo momento ir turi būti vykdomas: arbitražo teismo sprendimas yra vykdytinas dokumentas, vykdomas nuo įsiteisėjimo CPK nustatyta tvarka (KAĮ 3 straipsnio 10 dalis, 41 straipsnio 1 ir 4 dalys). Pagrindai, kuriais nacionalinio arbitražo teismo sprendimas gali būti panaikintas, įtvirtinti KAĮ 50 straipsnyje. Pagal KAĮ 50 straipsnio 3 dalies 6 punkto normą Lietuvos apeliacinis teismas gali panaikinti arbitražo teismo sprendimą, kai padavusi skundą šalis pateikia įrodymus, kad arbitražo teismo sprendimas prieštarauja Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai. Nors KAĮ 50 straipsnio 4 dalies norma įpareigoja teismą *ex officio* patikrinti, ar skundžiamas arbitražo teismo sprendimas neprieštarauja šio straipsnio 3 dalies 5 ir 6 punktuose nustatytiems pagrindams, ir tokia teismo pareiga egzistuoja visais atvejais, nepriklausomai kokiu KAĮ 50 straipsnyje nurodytu pagrindu suinteresuoto asmens yra skundžiamas arbitražo teismo sprendimas, ši nuostata nepanaikina su skundu dėl arbitražo teismo sprendimo panaikinimo besikreipiantį asmenį pateikti įrodymus apie jo įrodinėjamo KAĮ 50 straipsnio 3 dalyje nurodyto pagrindo, įskaitant ir KAĮ 50 straipsnio 3 dalies 5 ar 6 punkte nurodytus, egzistavimą.

Teisėjų kolegija pažymi, kad draudimas peržiūrėti arbitražo teismo sprendimo turinį yra vienas pagrindinių (tarptautinio) arbitražo principų. Doktrinoje, kalbant apie tarptautinių arbitražų sprendimų pripažinimą ir leidimą juos vykdyti, nurodoma, kad draudimas peržiūrėti arbitražo teismo sprendimo turinį yra vienas svarbiausių principų. Taip pat nurodoma, kad Niujorko konvencijoje nėra jokios išimties, nustatančios galimybę nepripažinti ir neleisti vykdyti užsienio arbitražo sprendimo vien todėl, kad arbitrų sprendimas yra neteisingas, netgi tada, kai jis labai

neteisingas (padaryta rimtų teisės taikymo klaidų) (Born B. G. *International Arbitration: Law and Practise*, The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2012, p. 382). Tokios pozicijos laikosi ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje, nurodęs, kad teismas, spręsdamas, ar prašomas panaikinti arbitražo teismo sprendimas neprieštarauja viešajai tvarkai, nenagrinėja, kaip buvo tiriami įrodymai arbitražo procese, taip pat nevertina, ar tinkamai buvo taikytos proceso ir materialiosios teisės normos, nes arbitražo teismo sprendimo turinio vertinimas nepatenka į viešosios tvarkos išlygą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *AB „Kauno energija“ v. UAB Kauno termofikacijos elektrinė*, bylos Nr. 3K-3-104/2011; 2012 m. liepos 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje pagal *pareiškėjo (atsakovo arbitražo byloje) UAB „Varėnos pienelis“* skundą dėl Vilniaus tarptautinio ir nacionalinio komercinio arbitražo teismo sprendimo, bylos Nr. 3K-3-370/2012). Taigi, teismas, nagrinėjantis skundą dėl arbitražo teismo sprendimo, neturi teisės nagrinėti bylą iš esmės, aiškintis, ar arbitrai teisingai nustatė faktines bylos aplinkybes ir ar teisingai ištyrė bei įvertino įrodymus, ar tinkamai taikė teisės normas ir pan. Kaip yra pažymėjęs Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, efektyvaus arbitražo interesus atitinka tai, kad arbitražo sprendimų peržiūrėjimas turėtų būti ribotos apimties ir kad sprendimo panaikinimas ar atsisakymas jį pripažinti būtų galimas tik išskirtinėmis aplinkybėmis (1999 m. birželio 1 d. sprendimas byloje C-126/97 *Eco Swiss China Time Ltd*).

Nors KAĮ neatskleidžia viešosios tvarkos sampratos, tačiau ši samprata yra apibrėžta kasacinio teismo nuosekliai formuojamoje ir plėtojamoje praktikoje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo jurisprudencijoje KAĮ vartojamą viešosios tvarkos sąvoką aiškina remdamasis tarptautinio arbitražo doktrina ir praktika, kurioje viešoji tvarka, atsižvelgiant į jos tikslą apsaugoti pagrindinius, gyvybiškai svarbius valstybės, visuomenės interesus, aiškinama kaip tarptautinė viešoji tvarka, apimanti fundamentalius sąžiningo proceso principus, taip pat imperatyviąsias teisės normas, įtvirtinančias pagrindinius ir visuotinai pripažintus teisės principus, kuriais grindžiama valstybės teisinė sistema, valstybės ir visuomenės funkcionavimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. sausio 21 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *pagal pareiškėjo „Apatit Fertlizers S. A.“ prašymą*, bylos Nr. 3K-3-2002; 2004 m. lapkričio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *A. V. individuali įmonė v. K. Cz. firma „Schwarz“*, bylos Nr. 3K-3-612/2004; 2008 m. lapkričio 24 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *K. S. v. M. T.*, bylos Nr. 3K-3-573/2008; kt.). Pagrindinis nustatytos viešosios tvarkos, kaip pagrindo panaikinti priimtą arbitražo teismo sprendimą, tikslas – apsaugoti fundamentalias valstybės teisinės sistemos vertybes nuo priimto ir įsiteisėjusio arbitražo teismo sprendimo teisinių padarinių, keliančių grėsmę toms vertybėms. Taigi viešoji tvarka tokiame procese turi būti suprantama siauriau nei nacionalinė viešoji tvarka (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. liepos 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje pagal *pareiškėjo (atsakovo arbitražo byloje) UAB „Varėnos pienelis“* skundą dėl Vilniaus tarptautinio ir nacionalinio komercinio arbitražo teismo sprendimo, bylos Nr. 3K-3-370/2012). Todėl sprendžiant, ar nacionalinio arbitražo teismo sprendimas neprieštarauja Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai, vertintina jo atitiktis Lietuvos įstatymų pagrindiniams principams, t. y. bendriausioms ir universaliausioms imperatyviosioms normoms, nustatančioms subjektų tarpusavio santykių pagrindus, taip pat atsižvelgtina į tai, ar toks sprendimas iš esmės nepažeidžia svarbiausių tarptautiniu mastu pripažintų ir teisės saugomų vertybių, kurių apsaugą garantuojančios teisės normos yra ir Lietuvos teisinės sistemos dalis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. kovo 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *AB „Kauno energija“ v. UAB Kauno termofikacijos elektrinė*, bylos Nr. 3K-3-104/2011). Teisėjų kolegija nurodo, kad tai, jog arbitražo teismas neteisingai pritaiko teisės normas ar pasiekia kitokį rezultatą, nei būtų pasiekę teismai, nėra pagrindas laikyti, kad buvo pažeista viešoji tvarka. Toks pats principas juo labiau taikomas arbitražo teismo nustatytiems faktams. Viešąją tvarką pažeidžiančiais laikomi tiesioginiai ir sunkūs pagrindinių ir

privalomų viešosios tvarkos taisyklių pažeidimai. Užsienio teismų praktikoje taip pat sutinkama, kad materialiosios viešosios tvarkos išlygos atveju negali būti iš naujo vertinamas ginčo išsprendimo rezultatas, todėl arbitražo sprendimai neturėtų būti panaikinami siekiant ištaisyti neteisingą arbitražo sprendimą, jei pats sprendimas neprieštarauja viešajai tvarkai. Tai galioja tiek kalbant apie netinkamą sutarties nuostatų aiškinimą, tiek apie netinkamą teisinių santykių kvalifikavimą, netinkamą įrodymų vertinimą ir kt. (žr., pvz., 2012 m. apibendrintą UNCITRAL pavyzdinio įstatymo teismų praktiką, p. 161.). Dėl to prieštaraujančiu viešajai tvarkai neturėtų būti pripažįstamas toks arbitražo teismo sprendimas, kuriame galimai yra faktų vertinimo ar teisės taikymo klaidų, tačiau kurio rezultatas neprieštarauja fundamentalioms valstybės vertybėms.

Pažymėtina, kad arbitražo teismo sprendimo prieštaravimas viešajai tvarkai proceso aspektu gali iš dalies būti susipynęs su kitų arbitražo teismo sprendimo panaikinimo pagrindu – šaliai nebuvo suteikta galimybė pateikti savo paaiškinimus, todėl galimai buvo paneigta šalies teisė į teisingą bylos nagrinėjimą (KAĮ 50 straipsnio 3 dalies 3 punktas, UNCITRAL pavyzdinio įstatymo 34 (2) (a) (ii) straipsnis, Niujorko konvencijos V (1) (b) straipsnis). Apibendrintoje UNCITRAL pavyzdinio įstatymo teismų praktikoje nurodoma, kad procesinės nuostatos sudaro viešosios tvarkos turinį tiek, kiek jos numato pačius pagrindinius ir svarbiausius proceso principus. Kiekvienai iš šalių turi būti sudarytos vienodos galimybės pagrįsti savo reikalavimus ar prieštaravimus. Sąžiningas procesas apima šiuos principus: lygiavertes ir tinkamas galimybes šalims pateikti savo paaiškinimus, tai padaryti jų pasirinktam atstovui, pateikti nešališkam arbitražo teismui, kuris nuosekliai taiko racionalias taisykles. Iš esmės šio principo turinys atskleistas UNCITRAL pavyzdinio įstatymo 18 straipsnyje, nustatančiame, kad šalys turės lygias teises ir kiekvienai jų bus suteikta galimybė visiškai pristatyti savo bylą. Pagal minėtą straipsnį reikalaujama, kad arbitražo teismas visoms šalims ir jų atstovams sudarytų panašias galimybes viso proceso metu. Tai reiškia vienodas galimybes tiek teikti įrodymus, tiek paaiškinimus faktų ar teisės klausimais. Teisėjų kolegijos nuomone, šio principo laikomasi, kai kiekvienai šaliai yra suteikiama pagrįsta galimybė visiškai pristatyti savo argumentus; kiekvienai šaliai yra suteikiama galimybė suprasti, išbandyti ir atsikirsti į kitos šalies poziciją; jei yra rengiamas žodinis ginčo nagrinėjimas, šalys yra laiku ir tinkamai informuotos apie tokio nagrinėjimo laiką ir šalių atstovams yra sudaryta galimybė dalyvauti posėdyje.

Nagrinėjamos bylos atveju kasacinio teismo teisėjų kolegija sutinka su Lietuvos apeliacinio teismo skundžiamoje nutartyje nurodomomis išvadomis dėl skundžiamo Vilniaus komercinio arbitražo teismo sprendimo prieštaravimo viešajai tvarkai pagrindų nebuvimo. Vien tai, kad arbitražo teismo sprendimas nesutampa su konkrečios šalies išsakyta pozicija ar net su nė vienos iš šalių išsakyta pozicija, nereiškia tokio sprendimo akivaizdaus klaidingumo. Iš nagrinėjamos bylos medžiagos nematyti, kad šalims būtų suteiktos skirtingos teisės procese, vienai iš šalių suteikta daugiau teisių nei kitai ir pan. Tiek iš kasatoriaus kreipimosi su ieškiniu į Vilniaus komercinį arbitražo teismą, tiek iš atsakovo atsiliepimo į ieškinį, taip pat arbitražinio susitarimo, įtvirtinto FIDIC Konkrečiose sąlygose, ir arbitražo teismo sprendimo matyti, kad ginčas buvo nagrinėtas vadovaujantis Vilniaus komercinio arbitražo teismo reglamentu. Iš Arbitražo teismo sprendimo matyti, kad šalys apsikeitė procesiniais dokumentais, joms buvo suteikta vienoda galimybė teikti įrodymus, argumentus ir paaiškinimus dėl ginčo esmės, vykusiame Arbitražo teismo posėdyje dalyvavo abiejų šalių atstovai, jame pateikė savo pozicijas, buvo apklausti liudytojai. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį į tai, kad ginčo šalių sudarytos sutarties FIDIC Konkrečių sąlygų 14.9 punkto nuostata yra susijusi su ginčo dalimi, perduota nagrinėti arbitražo teismui, – netesybų įskaitymu. Ginčo šalys pasisakė dėl įskaitymo teisėtumo, kasatorius pateikė gana detalius argumentus dėl FIDIC Konkrečių sąlygų 14.9 punkto taikymo, Arbitražo teismas atliko faktinių aplinkybių vertinimą minėtos sąlygos kontekste ir atsakovo veiksmus kvalifikavo kaip atsisakymą taikyti nustatytą terminą sulaikomai sumai priskaičiuotų netesybų apimtimi. Todėl arbitražo teismo analizę ir sprendimą nėra teisinio pagrindo vertinti kaip siurprizinius ieškovui, kad jis negalėjo

tikėtis, jog arbitražo teismas, spręsdamas minėtą reikalavimą, remsis nurodyta sutarties sąlyga ir kad jis galimai kitaip nei šalis (ar šalys) kvalifikuos ir vertins jų veiksmus.

Pažymėtina, kad kasacinio skundo argumentai leidžia daryti išvadą, jog kasatorius iš esmės kasacinio teismo prašo išplėsti KAĮ 50 straipsnio 3 dalies 6 punkto normos taikymo apimtį ir atitinkamai – bendrosios kompetencijos teismų jurisdikciją arbitražo sprendimų atžvilgiu. Toks plečiamasis pirmiau nurodytos normos aiškinimas, atsižvelgiant į jos tikslus ir paskirtį, yra neleistinas ir nepateisinamas. Kasaciniame skunde nurodomais argumentais kasatorius iš esmės revizuoja arbitražo teismo sprendimo turinį, t. y. nustatytas faktines aplinkybes, įrodymų tyrimą ir arbitražo teismo atliktą šalių teisinių santykių kvalifikavimą, kas, kaip jau minėta pirmiau, teisme peržiūrint arbitražo teismo sprendimą atitikties viešajai tvarkai aspektu yra neleistina.

Kasatorius kasaciniame skunde cituoja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. birželio 27 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje pagal *pareiškėjo L. B.* prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje *ad hoc* Arbitražo Tribunolo sprendimą, bylos Nr. 3K-3-363/2014, kurioje kasacinis teismas, be kita ko, pasisakė, kad tais atvejais, kai viešosios tvarkos pažeidimą galimai lemia arbitražo teismo neanalizuotos aplinkybės ir netirti įrodymai, teismas, vertindamas arbitražo teismo sprendimą viešosios tvarkos aspektu, gali įtraukti į savo vertinimą faktus, kurių nevertino arbitražas, priimdamas sprendimą, ir tirti įrodymus, kurių jis netyrė. Tačiau tokia kasacinio teismo minėtos nutarties motyvų citata neatitinka šių išaiškinimų esmės, nes šioje nutartyje kasacinis teismas pateikė tokių galimų tirti įrodymų pavyzdžius: kaip galimai paaiškėjusį arbitrų šališkumą, kitokį neteisėtą šalių ar arbitrų elgesį (pvz., duoti ar gauti kyšiai, bandymas papirkti, kitos galimos poveikio priemonės arbitrams), t. y. iš tikrųjų tokios aplinkybės, kurių negalima nustatyti susipažinus su arbitražo teismo sprendimo turiniu. Kasatoriaus nurodomoje minėtoje kasacinio teismo nutartyje laikomasi pirmiau aptartos kasacinio teismo pozicijos dėl galimybės ir pagrindų peržiūrėti arbitražo teismo sprendimą.

Teisėjų kolegija, patikrinusi bylą teisės taikymo aspektu, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis yra teisėta ir pagrįsta, o kasacinio skundo argumentai nesudaro teisinio pagrindo ją pakeisti ar panaikinti (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo

Kasacinis teismas patyrė 5,02 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Netenkinus ieškovo kasacinio skundo, šios išlaidos į valstybės biudžetą priteistinos iš šio proceso dalyvio (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. rugsėjo 3 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš ieškovo RUAB „Molesta“ (j. a. k. 16755383) 5,02 Eur (penkis eurus 2 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo valstybės naudai. Valstybės naudai priteista suma mokėtina į

Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Janina Januškienė

Andžej Maciejevski

Gediminas Sagatys